



INFO-SCOOP



Maj Scholten

Met ingang van 30 augustus jl. heb ik overgenomen "alles wat betrekking heeft op de functie van pelotonscommandant 101 Militaire inlichtingenpeloton", kortom ik ben de nieuwe commandant.

Vanaf die datum maak ik voortaan ook deel uit van de redactie.

Tijdens uw vakantie heeft u mogelijk de ontwikkelingen op de Balkan en Cyprus even terzijde gelegd.

In een tweetal artikelen wordt u wederom op de hoogte gebracht.

In het eerste artikel worden in de aanloop tot de verkiezingen in de Federale Republiek Joegoslavië op 24 september a.s., de gebeurtenissen die zich m.b.t. dit feit hebben voorgedaan, weergegeven:

-Het oppakken van anti-Milosevic gezinde sentimenten en het monddood maken van de onafhankelijke media.

-De voortdurende intimidatie van de studentenbeweging Otpor en de politieke leiders van de oppositiepartijen, die van 'terrorisme' en 'landverraad' worden beschuldigd.

Er wordt uitvoerig ingegaan op de presidentsverkiezingen, waarin uit de doeken wordt gedaan hoe de huidige federale president Slobodan Milosevic erin geslaagd is de kieswet door een grondwetswijziging naar zijn hand te zetten.

Ook de federale parlements- en lokale verkiezingen in Servië, die op diezelfde dag zullen plaatsvinden, worden nader belicht.

Door de grondwetswijziging wordt de inbreng van de opstandige deelrepubliek Montenegro beduidend minder en wordt president Djukanovic gedwongen een keus te maken.

Vooralsnog zal Montenegro zich niet onafhankelijk verklaren en ook geen

referendum uitschrijven.

Hiermee wil hij Milosevic geen alibi verschaffen om een nieuwe Balkanoorlog te beginnen.

Het tweede artikel over de Cyprus-regio beoogt een voortzetting te zijn van het vorige artikel over dit onderwerp (zie Info-scoop nr.5/mei 2000).

In deze bijdrage, getiteld 'Dooi geen sprookje', wordt getracht meer inzicht te geven in achtergronden over en de voortgang van de huidige vredesbesprekingen tussen de delegaties van de twee gescheiden gemeenschappen op Cyprus.

Meerdere politieke waarnemers geloven dat de voorwaarden voor een oplossing van de Cyprus-kwestie nog nooit zo gunstig zijn geweest.

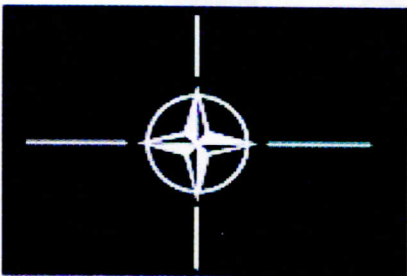
Wellicht wel een van de belangrijkste van die voorwaarden was en is dat de onderlinge betrekkingen tussen de eeuwige rivalen Griekenland en Turkije beduidend dient te worden verbeterd. Dankzij meerdere inspanningen lijkt het er nu inderdaad op dat de dooi tussen beide 'guarantor powers' van Cyprus is ingezet.

Op de achtergrond spelen echter (politieke en militaire) krachten mee, die vinden dat dit toenaderingsproces veel te snel verloopt.

Ook zijn er indicaties dat met name de bewoners van Noord-Cyprus de huidige situatie meer dan zat zijn.

Zoals aangegeven in de colofon is de Info-scoop volledig samengesteld uit open bronnen.

Indien er uwerzijds op- of aanmerkingen zijn over de inhoud van deze publicaties wordt u verzocht contact op te nemen met de redactie.



COLOFON

INFO-SCOOP is een maandelijks uitgave van 101 MIPel

Adres: Simon Stevinkazerne, MPC 41 A, Postbus 9012, 6710 HC Ede
Telefoon: 0318-683050/3073/3023
Redactie: Maj Scholten, Elnt de Groot, Sgt1 Vels en Sgt Kolster.

INFO-SCOOP wordt verzonden aan die instanties welke functioneel belang hebben bij actuele informatie.

De inhoud van de **INFO-SCOOP** is volledig samengesteld uit open bronnen. Overname uit deze publicatie is toegestaan mits de bron wordt vermeld.

Indien uw adres is gewijzigd, gelieve dit door te geven aan repro 101 MIPel (zie bovenstaand adres of telefonisch 0318-683023).

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	2
RUMOER ROND DE DE SERVISCH WETGEVING	2
<i>Servische oppositie in het nauw</i>	2
<i>Grondwetwijzigingen</i>	3
<i>Profielschets van en actuele situatie rond de verkiezingen tot federaal president</i>	7
CYPRUS-REGIO:	
'DOOI' GEEN SPROOKJE	12
<i>Verhouding Griekenland - Turkije</i>	12
<i>De kwestie Cyprus</i>	15

RUMOER ROND DE SERVISCH WETGEVING

Aooi Schuijl

In het eerste deel van dit artikel een beschrijving van de commotie die onlangs in de oppositionele kringen in Servië is ontstaan, nadat de Joegoslavische regering van zins was een wetsontwerp in te dienen dat elke vorm van oppositie in de federatie zou kunnen aanpakken. In het tweede deel van dit artikel de situatie die is ontstaan nadat het Joegoslavische parlement op 6 juli jl. akkoord ging met een grondwetwijziging m.b.t. de kieswet. Deze wijziging biedt president Milosevic de mogelijkheid nog langer aan de macht te blijven en tevens wordt de invloed van de pro-westerse deelrepubliek Montenegro hierdoor aanzienlijk beperkt. De deelrepubliek Montenegro en de Joegoslavische oppositie reageerden verontwaardigd, terwijl Internationale waarnemers

zelfs spraken van een constitutionele staatsgreep. Tenslotte de aanloop tot de federale parlaments- en presidentsverkiezingen in de FRJ en de lokale verkiezingen in Servië op 24 september.

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van de volgende bronnen: Jane's Intelligence Review, OVSE, Rotterdams Dagblad, CNN, International Crisis Web, Elsevier, der Spiegel, Volkskrant, NRC-Handelsblad, en Institute for War & Peace.

SERVISCH OPPOSITIE IN HET NAUW



Internet

ANTI-TERRORISME-WET ZOU OPPOSITIE AAN BANDEN LEGGEN

In Belgrado heeft men in kringen van de oppositie verontrust gereageerd op de eerste details van de 'anti-terrorisme-wet' die door het regime werden vrijgegeven. Volgens de juristen van de oppositiepartijen is de wet, die op 30 juni door het parlement zou worden behandeld, voornamelijk bedoeld om elke vorm van oppositie onmogelijk te maken. Het wetsontwerp voorziet in gevangenisstraffen van minstens vijf jaar voor 'daden die de constitutionele orde bedreigen'. Wanneer de wet wordt aangenomen, mogen verdachten dertig dagen zonder enige vorm van proces worden vastgehouden. Op daden die de 'territoriale integriteit van de Federale Republiek Joegoslavië bedreigen', komt een gevangenisstraf van tenminste vijf jaar te staan. Met name deze bepaling kan tegen de (anti-Milosevic gezinde) autoriteiten van Montenegro worden toegepast. Het wetsontwerp biedt het regime tevens de instrumenten om de oppositionele partijen en groeperingen zoals Otpor de mond te snoeren. Het stelt dat 'gevaarlijke acties die een gevoel van onveiligheid en angst onder de burgers wekken', moeten worden beschouwd als terrorisme. Volgens de juristen is de kans groot dat Otpor nu ook juridisch als een terroristische organisatie zal worden bestempeld. In de door Milosevic gecontroleerde staatsmedia en door het bewind wordt die terminologie al dagelijks gebezigd. Een voorbeeld: protesterende studenten kunnen nu al tot drie jaar gevangenisstraf worden veroordeeld wegens het dragen van een Otpor-speldje. Het aanbrengen van Otpor-aanplakbiljetten wordt bestraft. Verder worden verkeersblokkades in het vervolg als een terroristische daad aangemerkt, omdat zij de veiligheid van de burgers in gevaar brengen. Tenslotte zijn de autoriteiten niet langer verplicht informatie te geven over juridische procedures en mogen getuigen die weigeren mee te werken dertig dagen worden vastgehouden.

Op 30 juni jl. besloot het Joegoslavische parlement voorlopig af

te zien de omstreden wet in stemming te brengen. Het wetsontwerp werd (voorlopig) van de agenda gehaald omdat de Servische Radicale Partij (SRS) van vice-premier Seselj haar steun aan het ontwerp had ingetrokken. Een interessant gegeven is dat de SRS de afgelopen weken steeds meer afstand van de regerende socialisten van Milosevic neemt (Zie de nominatie van een eigen presidentskandidaat).



Het Joegoslavisch parlement

Internet

OPPOSITIE VERDER IN DE TANG

Het Servische parlement verving op 12 juli jl. zestien rechters die in het recente verleden steun hebben betuigd aan de studentenbeweging Otpor of vraagtekens hebben gezet bij de onafhankelijkheid van het rechtssysteem. Een van hen is Miroslav Todorovic, de arrondissementsrechter in Belgrado die zich onlangs bij Otpor had aangesloten. Andere sympathiserende rechters werden ontslagen. Zij hadden kritiek geuit op de juridische procedure die tegen drie Otporleden was gevoerd. Deze waren wegens poging tot moord aangeklaagd (zie Info-Scoop 6/juni 2000 - artikel OTPOR), maar in werkelijkheid door lijfwachten van Milosevic's zoon mishandeld. Het parlement liet weten dat de zestien ontslagen rechters zich hadden ingelaten met 'politieke activiteiten die niet met hun positie stroken'.

Een andere opposant, de Joegoslavische kolonel Dragan Vuksic, werd door een militaire rechtbank wegens zijn uitlatingen t.a.v. de 'Operatie Hoefijzer' zijn rang ontnomen. Vuksic had tijdens een bijeenkomst van deskundigen in Wenen in maart 1999, bijzonderheden over deze operatie, die ten doel had de etnische

structuur van Kosovo te veranderen door zoveel mogelijk Kosovo-Albanen uit de Servische provincie te verdrijven, onthuld. De rechtbank gaf hier als motivatie aan dat de voormalige kolonel door zijn gedrag de 'eer en reputatie van het leger' heeft geschaad. Vuksic behoort tot de oppositiepartij 'Movement for Democratic Serbia' van de eerder door Milosevic ontslagen generaal Momcilo Perisic.

GRONDWETSWIJZIGING

CONSTITUTIONELE STAATSGREEP MILOSEVIC

Het voorstel tot een grondwetswijziging, waarin de kieswet grondig werd aangepast, werd volkomen onverwacht door de regerende coalitie en de Montenegrijnse oppositiepartij SNP



President Milosevic ondertekent de grondwetswijziging. Achter hem (met snor) de Montenegrijnse federaal-premier Momir Bulatovic

Internet

van Bulatovic ingediend. Beide kamers van het Joegoslavische parlement, waar de aanhangers van Milosevic ruim in de meerderheid zijn, stemden na een spoedzitting met de voorstellen in. Het Lagerhuis (Burgerkamer) stemde met 95 tegen 7 voor de wijziging, het Hogerhuis met 27 tegen 0. De parlementariërs hadden pas een uur voor de zitting de tekst van de amendementen onder ogen gekregen. Volgens de indieners van het wetsvoorstel wint bij directe verkiezingen het presidentiële ambt aan 'democratische legitimiteit'. Volgens waarnemers in Belgrado zou de SRS van Vojislav Seselj, de wetsvoorstellen hebben gesteund in ruil voor de controle over de oliemaatschappij Beopetrol, een aantal televisiezenders en een aantal fa-

culiteiten van de universiteit van Belgrado.

WIJZIGING KIESWET VERSCHAFT MILOSEVIC KANS OP EEN NIEUW AMBTSTERMIJN

Volgens de huidige Joegoslavische grondwet wordt de federale president voor maximaal één ambtstermijn van vier jaar door het federale parlement gekozen. De termijn van de in 1997 gekozen Milosevic loopt volgens de huidige constitutie in 2001 af. De nieuwe kieswet, die door deze grondwetswijziging werd gewijzigd, houdt dus o.m. in dat de president nu direct door het volk wordt gekozen, waardoor het uit twee kamers bestaande federale parlement hiermee in feite buitenspel komt te staan. Daarnaast zal deze nieuw gekozen president zich voor een tweede termijn van vier jaar verkiesbaar mogen stellen, wat erop neerkomt dat Milosevic tot 2009 aan de macht zou kunnen blijven.

De volksvertegenwoordiging stemde ook in met een directe verkiezing van de leden van het Hogerhuis (Kamer van Republieken - zie bijlage). Een slimme zet omdat, volgens de nieuwe regels, de twintig Servische en de twintig Montenegrijse leden van deze Kamer voortaan direct door het volk worden gekozen en niet meer door de parlementen van de beide deelrepublieken.

In 1998 vertegenwoordigden pro-Djukanovic Montenegrijnen de Kamer, maar werden door Belgrado niet erkend omdat Djukanovic de senatoren zelf wilde aanwijzen. Hierdoor werd de afgevaardigden de toegang tot de Joegoslavische senaat ontzegd. In de praktijk bleven alleen de Montenegrijse senatoren van vóór 1998 (aanhangers van Bulatovic) in functie, waarna Montenegro niets anders resteerde dan het federale parlement niet meer te erkennen. Overigens is de laatste tijd al gebleken dat de federatie al jaren niet meer optimaal functioneert:

-ten eerste voert de kleine deelrepubliek Montenegro sinds het conflict in Kosovo een eigen economisch beleid, vaart het een pro-westerse

koers, voert het een eigen munteenheid (DM) en heeft het tenslotte een 20.000 man sterke gewapende politiemacht op de been gebracht als tegenhanger van het in Montenegro gestationeerde 2e Joegoslavische Leger en MUP;

-ten tweede houdt Milosevic zelf zich óók al lang niet meer aan federatieve criteria. Hij gedraagt zich ten onrechte als dé opperbevelhebber van het federale leger terwijl het opperbevel thuis hoort in de Opperste Defensieraad (zie ook de bijlage), waarvan ook de Montenegrijse president deel uitmaakt.

Djukanovic is echter nog nooit voor een bijeenkomst van die raad uitgenodigd. Op 12 augustus jl. werd echter de nieuwe militaire doctrine aanvaard, waarin de strijdkrachten Milosevic formeel als opperbevelhebber erkennen. Deze doctrine definieert de horizontale en verticale bevelsstructuur. Hierdoor beveelt de president van de FRJ het Joegoslavische leger in tijden van oorlog en vrede. Als gevolg van deze nieuwe zienswijze wordt de gelijkwaardigheid van Montenegro binnen de Joegoslavische federatie nog verder ondergraven. Concluderend kunnen we stellen dat met deze grondwetswijzigingen een einde is gekomen aan de gelijkwaardigheid van Servië en Montenegro en wordt Djukanovic in feite gedwongen een keus te maken:

-zich schikken in een verder verblijf in de door Milosevic geleide nieuwe federale structuur, ergo in de dictatuur van een Servische overheersing;
-het voorkomen van een herverkiezing van Milosevic door de Servische oppositiekandidaat te steunen;
-kiezen voor onafhankelijkheid met het risico van een burgeroorlog.

Volgens recente peilingen zou 60% van de Montenegrijnen voor onafhankelijkheid en 40% tegen zijn, zolang Milosevic aan de macht blijft. Wanneer Djukanovic d.m.v. een referendum een breuk met Servië zou forceren, zal dit ongetwijfeld tot gigantische spanningen leiden. Milosevic heeft zijn aanhang in Montenegro al lang van wapens voorzien. Bovendien is Djukanovic zich ervan bewust dat zijn volk feitelijk helemaal niets voelt voor



De Montenegrijse President Djukanovic

Internet

een breuk met het Servische broeder volk. Wanneer men er in zou slagen in Belgrado een fatsoenlijk, democratisch gezind regime zou installeren, zou slechts een heel kleine minderheid van de Montenegrijnen nog voor onafhankelijkheid zijn. In een burgeroorlog zou het in Montenegro gelegeerde federale Tweede Leger zich hoogstwaarschijnlijk in de strijd mengen. In hoeverre Milosevic dit leger geheel in de hand heeft, is onduidelijk. In april jl. liepen nog enkele generaals over naar de Montenegrijnen. Aan de andere kant werden verschillende Montenegrijse officieren uit hun functie ontheven.

OVERROMPELD

In kringen van de media kwam het nieuws over de grondwetswijziging overigens eveneens als een volkomen verrassing. *'Maar Milosevic' timing is wederom briljant*, aldus Bratislav Grubacic, de onafhankelijke commentator en hoofdredacteur van de Engelstalige nieuwsbrief VIP. *'Het volk zal niet in opstand komen, het is hier bloedheet. Tegen de tijd dat iedereen terug is van vakantie, is de grondwetswijziging al weer vergeten'*. Volgens Grubacic hoopt Milosevic hiermee drie dingen te bereiken:

-behoud van zijn machtspositie. Wanneer het hem lukt om direct door het volk gekozen te worden, zal hij machtiger zijn dan ooit;
-daarnaast wil hij aan het Westen la-

ten zien dat met hem niet te spotten valt;

-tenslotte hoopt hij op een crisis of zelfs op oorlog in Montenegro.

Over de reactie van de Montenegrijnse president heeft hij de volgende mening: *'Het simpelweg negeren van de grondwetswijziging is een heel slimme beslissing van Djukanovic, hij lijkt niet van plan om zich door Milosevic te laten provoceren. Als het in Montenegro rustig blijft, wordt Milosevic gedwongen zijn ware intenties te laten zien'*.

MONTENEGRIJNSE REACTIE

De pro-westerse regering van Montenegro heeft gezegd verdere stappen voor onafhankelijkheid van Joegoslavië te zullen ondernemen als de wijzigingen niet ongedaan worden gemaakt. Verrassend is de volgende uitspraak van een hoge adviseur van president Djukanovic dan ook niet: *'Omdat deze veranderingen een nieuw land creëren, wordt Montenegro gedwongen tot het zetten van onontkoombare stappen'*.

In een speciale bijeenkomst kwam het Montenegrijnse parlement bijeen om deze recente ontwikkeling te bespreken. In de vroege ochtend van 8 juli jl. werd bij een stemming van 38 voor en 18 tegen, de grondwetswijziging door het Montenegrijnse parlement in een resolutie verworpen. *'Zij [de amendementen] zijn aangenomen door een onwettig federaal parlement, druisen in tegen de wil van de meerderheid van het Montenegrijnse volk en vormen een grove schending van de grondwettelijke rechten van de republiek Montenegro'*, aldus de officiële regeringsverklaring.

Het Montenegrijnse parlement nam echter geen besluit over onafhankelijkheid. De kleine deelrepubliek lijkt *'voorlopig'* niet van plan zich door president Milosevic te laten provoceren. Djukanovic zei op een persconferentie in Podgorica (10 juli jl.), dat de Joegoslavische Federatie heeft opgehouden te bestaan. *'Het is duidelijk dat Joegoslavië niet meer bestaat. In plaats van twee gelijkwaardige staten, Montenegro en Servië, hebben we een één-staatmodel'*, aldus

Djukanovic. Hij benadrukte dat Montenegro zich niet onafhankelijk zal verklaren en vooralsnog ook geen referendum zal uitschrijven. Hiermee wil hij Milosevic geen alibi verschaffen om een nieuwe Balkanoorlog te beginnen. *'Dat initiatief zou kunnen worden opgevat als de uitroeping van de soevereiniteit door Montenegro, met een nieuwe oorlog op de Balkan als gevolg. Pas als Montenegro de tijd rijp acht, zal er een referendum over onafhankelijkheid komen'*, aldus Djukanovic.



**De politieke tegenstanders
Djukanovic en Milosevic**
CNN

MILOSEVIC BLIJFT VOORALSNOG POPULAIR

Milosevic is door het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag wegens oorlogsmisdaden aangeklaagd. Door een herverkiezing (mogelijk zelfs voor acht jaar!) loopt hij door de machtsmiddelen waarover hij beschikt, minder gevaar te worden opgepakt. Niet tegenstaande het feit dat de populariteit van Milosevic sinds de NAVO-bombardementen op Kosovo en Servië sterk is gedaald, is hij door het ontbreken van een sterke oppositie nog altijd de populairste politicus. Uit een in juni gehouden opiniepeiling bleek dit eens te meer. Wanneer er verkiezingen zouden worden gehouden zou Milosevic zeker drie keer zoveel stemmen krijgen als zijn grootste concurrent, Vuk Draskovic.

Nog dit jaar zullen er lokale en federale verkiezingen worden gehouden. Er komen steeds meer aanwijzingen dat Milosevic tegelijkertijd vervroegd presidentsverkiezingen wil uitschrijven.

Djukanovic neigt de federale verkiezingen te boycotten, immers door hieraan mee te doen zou hij de facto de nieuwe grondwet accepteren. Dat zou

niet alleen tot een breuk binnen de regeringscoalitie leiden, maar tevens tot een breuk binnen zijn eigen partij. Een machtige vleugel binnen zijn eigen partij is er nog steeds van overtuigd dat alleen een onafhankelijk Montenegro de enige uitkomst biedt. Een boycot zou Milosevic echter ook de 30 pro-Belgrado-gezinde (van de 138) Montenegrijnse zetels in het nieuwe federale parlement opleveren. Nu Djukanovic de voor hem gegraven val onderkent en derhalve de handschoen weigert aan te nemen, is Milosevic weer aan zet. Hij zal zonder twijfel de spanningen trachten op te drijven en naar provocaties zoeken om Montenegro uiteindelijk weer in het gareel te krijgen. De economische boycot van Montenegro, die in februari begon, zal worden geïntensiveerd. De anti-terrorisme-wet die naar verwachting binnenkort in Belgrado wordt aangenomen, kan tegen Djukanovic' aanhangers worden toegepast. Wellicht komt het tot gewelddadige provocaties van het Tweede Leger of van de pro-Servische milities in Montenegro.

Welke vorm Milosevic kiest weet niemand, maar dat de provocaties komen is zeker. Net zo zeker als het feit dat Milosevic een crisis met Montenegro nodig heeft om aan de macht te blijven.

DJUKANOVIC ZOEKT STEUN

Op 11 juli jl. had Djukanovic in de Kroatische stad Dubrovnik een ontmoeting met zijn Kroatische, Tsjechische en Sloveense collega's. Tijdens deze bijeenkomst kreeg hij morele steun toegezegd. De Kroatische president Stipe Mesic en zijn Sloveense ambtgenoot Milan Kucan verdedigden het recht van Montenegro zich tegen Milosevic te verdedigen. *'Wij hebben gebruik gemaakt van ons recht om ons af te scheiden van Joegoslavië. We kunnen dat recht een ander niet ontzeggen'*, aldus Kucan. In een gezamenlijke verklaring deden Djukanovic, Mesic, Kucan en de Tsjechische president Havel een dringend beroep op de Internationale Gemeenschap om *'zonder uitstel alles te*

ondernemen om een nieuwe golf van geweld te voorkomen.'

De Montenegrijnse regering nodigde

en federaal premier Momir Bulatovic.

rijkste industrielanden en Rusland die tijdens de periode 21-23 juli dit jaar op Okinawa (Japan) plaatsvond, werd de FRJ vanwege de grondwetswijziging bekritiseerd. 'Wij zijn diep bezorgd over de beweegredenen en de mogelijke gevolgen van de grondwetswijziging in de FRJ. Wij doen een beroep op de regering in Belgrado zich van elke vorm van geweld te onthouden teneinde een verdere escalatie te voorkomen,' aldus deze slotverklaring. Hierin werd tevens kritiek geuit op de beperkingen die de vrije pers in de FRJ zijn opgelegd.

Samen met zijn Italiaanse ambtgenoot Giuliano Amato, zal de Duitse Bondskanselier Gerhard Schröder een verkiezingszege van Milosevic niet bij voorbaat erkennen als ze op deze nieuwe regels zijn gebaseerd. Opmerkelijk feit is dat Rusland, in de persoon van president Poetin, zich niet tegen de uiteindelijke slotverklaring van de G-8 heeft verzet, maar zich eveneens in de kritische noot kon vinden. De adviseur van Schröder, Michael Steiner, meldde dat Poetin de Duitse delegatie te verstaan had gegeven dat Milosevic niet meer op solidariteit vanuit Moskou hoeft te rekenen. Milosevic moet er zich rekenschap van geven dat Poetin 'geen mentor of aanhanger' van hem is. 'Milosevic wordt voor Poetin steeds meer een probleem', aldus Steiner. Het is een bevestiging van een indruk die al geruime tijd onder waarnemers bestaat:

- begin dit jaar werd volgens onofficiële bronnen in Belgrado gemeld dat Moskou het militaire samenwerkingsverdrag zou hebben opgezegd;
- het Russische Ministerie van Defensie is niet langer geoorloofd buiten



3 Migp

vervolgens de Servische oppositie voor een overleg uit om de toekomst van de Joegoslavische federatie te bespreken. In de Montenegrijnse havenplaats Sveti Stefan zou de Servische oppositie samen met de Montenegrijnse regeringscoalitie een strategie moeten bedenken om een eind te maken aan het Milosevic-regime. Verschillende Servische oppositiepartijen zagen in de persoon van Djukanovic een goede tegenkandidaat in de strijd om het presidentschap. Zoran Djindjic verklaarde echter dat zij hadden besloten niet over de kwestie naar buiten te treden, maar deze eerst binnenskamers te bespreken. Over de mogelijke kandidatuur van Djukanovic wilde Djindjic wel kwijt dat er eerst opiniepeilingen in Servië dienen plaats te vinden om te bezien of hij wel op voldoende stemmen kan rekenen.

In een interview met het dagblad 'Glas Javnosti' maakte Djukanovic bekend dat hij bereid zou zijn een dialoog met Milosevic aan te gaan. De twee bewindslieden hebben elkaar sinds achttien maanden niet meer ontmoet. Milosevic zou volgens enkele bronnen niet onwelwillend staan tegen een ontmoeting met Djukanovic. Verder zou laatstgenoemde zelfs geneigd zijn een opening te creëren naar de DPS, de partij van zijn politieke tegenstander

INTERNATIONALE VERONTWAARDIGING OVER DE WETSWIJZIGING

De ministers van Buitenlandse Zaken van Albanië, Bulgarije, Griekenland, Macedonië, Roemenië en Turkije hebben tijdens een bijeenkomst in de Macedonische stad Ohrid (14 juli jl.) hun diepe bezorgdheid uitgesproken over de situatie in de FRJ. Zij zijn bezorgd over de situatie die is ontstaan nadat Milosevic, door de aanname van de grondwetswijziging, erin was geslaagd de greep op Montenegro te verstevigen. 'Die stap vormt een ernstige bedreiging voor de stabiliteit en veiligheid in zuidoost Europa', aldus de gezamenlijke slotverklaring van de ministers. Hierin zeggen zij tevens steun toe aan de democratische krachten in Joegoslavië. Kroatië en Bosnië lieten zich in Ohrid door waarnemers vertegenwoordigen.



G8 INFORMATION CENTRE

G8 Infocentrum

Ook de G-8 uitte kritiek op Milosevic. Tijdens de ontmoeting van de zeven

haar Ministerie van Buitenlandse Zaken om, nog rechtstreeks contact met

de Joegoslavische legerleiding te onderhouden;

-de stopzetting van de gasleveranties aan Servië door het Russische bedrijf Gazprom op 1 juni jl. nadat Belgrado niet in staat was aan de betaling van ca. \$ 300 miljoen te voldoen;

-afname van de wederzijdse handel. Rusland en Duitsland waren het er verder ook over eens dat de Montenegrijnse regering *'ondersteund dient te worden en een gewelddadig treffen moet te allen tijde worden voorkomen'*.

STRATEGIE OPPOSITIE

De Servische oppositie schijnt er ook ditmaal niet in te zijn geslaagd om als één blok de handschoen met Milosevic op te nemen. De SPO van Draskovic verklaarde de verkiezingen vooralsnog, solidair met de Montenegrijnse regeringscoalitie, te zullen boycotten. *'De oppositie kan Milosevic verslaan mits er eerlijke verkiezingen worden gehouden. Maar de voorwaarden voor enigszins eerlijke verkiezingen zijn er niet. De media staat volledig onder controle van Milosevic net als de politie en het leger. Verder geeft de nieuwe grondwet hem ongelooflijk veel mogelijkheden om te frauderen'*, aldus SPO-woordvoerder Pribicevic. Belgrado maakte op 27 juli bekend dat op 24 september a.s. parlaments- en presidentsverkiezingen in Servië en Montenegro zullen plaatsvinden. Tegelijkertijd zullen in Servië ook lokale verkiezingen worden gehouden. Deze ontwikkeling noodzaakte de meeste politieke partijen ertoe hun standpunten ten aanzien van de verkiezingen te bepalen of zelfs te herzien.

Dit alles levert de volgende situatie op: -de federale verkiezingen in Servië leken in eerste instantie alleen door de SPO van Vuk Draskovic te worden geboycot. De SPO maakte op 24 augustus echter bekend dat de partij alsnog besloten had deel te nemen aan de federale parlamentsverkiezingen. Dit betekent dat de SPO naast federale parlaments- en presidentsverkiezingen tevens aan de lokale verkiezingen zal participeren. In een aantal belangrijke gemeenten waaronder de hoofdstad Belgrado en Novi Sad,

is de oppositie namelijk aan de macht. Door een verkiezingsboycot zouden deze plaatsen voor de oppositie verloren gaan;

-belangrijk feit is dat de overige 15 Servische oppositiepartijen, gesteund door de studentenbeweging 'Otpor', als één blok aan de verkiezingen zullen deelnemen. Zij maakten na een vijf uur durende bijeenkomst bekend met een gezamenlijke kieslijst en met een gezamenlijke kandidaat voor het presidentschap aan de verkiezingen te zullen deelnemen. Het heeft er alle schijn van dat de leider van de 'Democratische Partij van Servië, (DSS), Vojislav Kostunica, door dit blok als tegenkandidaat zal worden genomineerd. Kostunica waarschuwde Montenegro dat een boycot de overwinningskans voor Milosevic alleen maar doet toenemen.

-In Montenegro heeft de regeringscoalitie 'For a Better Life' ondanks een dringend verzoek van de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken Albright, haar eerdere houding t.a.v. de wijziging op de kieswet niet gewijzigd en bekendgemaakt de verkiezingen te zullen boycotten. De coalitie, wordt gevormd door de DPS van president Djukanovic, de Volkspartij (NSCG) en de SDP (Sociaal-Democratische Partij). De naar onafhankelijkheid strevende oppositionele Liberale Alliantie (LSCG) en de etnisch Albanese partijen sloten zich eveneens bij de boycot aan. De Montenegrijnse premier en vice-president en partijgenoot van Djukanovic, Filip Vujanovic,



Filip Vujanovic
Internet

zei dat er geen reden voor de coalitie was om aan de verkiezingen deel te nemen. *'Zulke verkiezingen zullen alleen dienen om de macht van de Joegoslavische president te bevestigen'*, aldus Vujanovic.

-De Montenegrijnse oppositiepartij SNP van Pedrag Bulatovic, maakte bekend dat zij zich voor de federale verkiezingen zal inschrijven en de kandidatuur van Milosevic zal steunen. Bulatovic sprak de hoop uit dat de regeringspartijen de Montenegrijnse bevolking niet zullen beletten aan de verkiezingen deel te nemen.

Teneinde de aanloop tot en het verloop van de verkiezingen in goede banen te leiden en een crisis in Montenegro te voorkomen, werd er op 17 augustus een dialoog op gang gebracht tussen de Montenegrijnse regeringscoalitie en de oppositie. De besprekingen stonden in het licht van *'het behoud van de vrede en de promotie van democratie'* in de deelrepubliek, aldus Vuksan Simonovic, van de SNP. Ofschoon er na de besprekingen ogenschijnlijk geen resultaten werden bereikt, lijken de partijen zich terdege te realiseren dat niemand gebaat is bij een burgeroorlog, waardoor een compromis tussen de Montenegrijnse politieke partijen tot de mogelijkheden blijft behoren. Of zijn partij- en naamgenoot Momir Bulatovic, federaal premier en vertrouwelingspartner van Milosevic, daar ook zo over denkt, is nog maar de vraag.

PROFIELSCHETS VAN EN ACTUELE SITUATIE ROND DE VERKIEZING TOT FEDERAAL PRESIDENT

Wanneer we de situatie samenvatten die is ontstaan na de beperking van de invloed van de oppositie, de studentenbeweging Otpor en het muilkorven van de vrije media in de FRJ, kunnen we niet anders stellen dat Milosevic er in is geslaagd zich als machthebber in de Joegoslavische federatie te handhaven. Met de grondwetswijziging waarin de kieswet zodanig is 'bijgesteld' dat hij in de gelegenheid wordt gesteld alsnog een nieuw ambtstermijn veilig te stellen, lijkt hij dit alleen maar te bevestigen. Wanneer Milosevic

merkt dat hij de verkiezingen zal gaan verliezen, zal hij waarschijnlijk een crisis in Montenegro als excuus aanwenden om een tweede stemronde te voorkomen. Wanneer hij daarentegen wint, voelt hij zich sterk genoeg om Montenegro's flirt met het Westen voorgoed te beëindigen. Nochtans is het volgens verschillende analisten aannemelijk dat, ondanks het groeiende openlijke antagonisme tussen Milosevic en Djukanovic, geen van beiden het zo ver wil laten komen. Hun angst is dat de situatie volledig uit de hand zal lopen, waardoor hun beider machtsposities ernstig zouden worden geschaad. Tenslotte wil ik dit artikel besluiten met een profielschets van de belangrijkste presidentskandidaten.

In 1966 studeerde Milosevic als jurist af en bekleedde achtereenvolgens functies als algemeen directeur van het gasbedrijf Technogas en bankdirecteur van de Beogradska Banka. In die laatste hoedanigheid bezocht hij liefst 66 maal de Verenigde Staten. De Servische communistische partij koos hem in 1989 tot hoofd van die partij. In december 1990 werd hij door het parlement tot president van Servië gekozen, gevolgd door een herverkiezing in 1992. Het Joegoslavische parlement koos hem in 1997 tot federaal president.

De recente arrestaties (van o.a. de vier vermeende Nederlandse 'terroristen') passen in de verkiezingscampagne van Milosevic. Aan de kiezers in Servië moet duidelijk worden gemaakt dat de

NATO heulende bewind van de Montenegrijnse president Djukanovic. Dit bewind immers heeft de opgepakte Britten, Canadezen en Nederlanders binnen haar grenzen toegelaten ten einde hen in staat te stellen subversieve acties in Servië te kunnen plegen. Deze arrestaties vormen om die redenen dus een perfect scenario dat naadloos schijnt te passen in de verkiezingscampagne van Milosevic. Ze passen ook in de groeiende reeks provocaties aan het adres van Djukanovic. Niet onbelangrijk tenslotte is het feit dat het oppakken van buitenlanders fnuikend is voor de (belangrijke en broodnodige) toeristenindustrie van Montenegro. Het betreft hier namelijk, naast de beperkte internationale hulpverlening, de enige valuta-inkomsten voor Montenegro



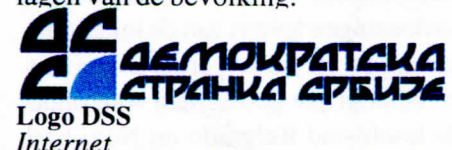
Li boven: Kostunica, Li onder: Milosevic
Re boven: Mihajlovic, Re onder: Nikolic
Free Serbia

SLOBODAN MILOSEVIC (SPS)
Socialisticka Partija Srbije - Socialist Party of Serbia

De in 1941 in Pozarevac geboren atheïst Milosevic (bijgenaamd 'De slachter van de Balkan') maakte sinds 1959 deel uit van de communistische partij in het voormalige Joegoslavië.

Joegoslavische federatie niet alleen van binnenuit (lees Montenegro) maar ook door de vijandige buitenwereld wordt bedreigd. De NAVO zou trachten om, na de 'criminele oorlog' van vorig jaar, het arme Joegoslavië nog verder te ontmantelen door het sturen van moordenaars, saboteurs en terroristen. Van binnenuit wordt het Joegoslavische volk bedreigd door het verraderlijke bewind van het met de

VOJISLAV KOSTUNICA (DSS)
Demokratska Stranka Srbije - Democratic Party of Serbia
Vojislav Kostunica werd in 1944 in Belgrado geboren en studeerde in 1966 als jurist af. Het is een man met granieten principes en een onberispelijke staat van dienst. Hij heeft bijvoorbeeld nooit tot de voormalige communistische partij behoord. Hij werd vooral bekend nadat hij als jonge hoogleraar constitutioneel recht, kritiek durfde te uiten op de grondwetwijziging (1974) van Tito. Door deze wijziging werden de provincies Vojvodina en Kosovo verregaande rechten toegekend. Kostunica werd door zijn kritiek gedwongen zijn positie aan de universiteit van Belgrado op te geven. Na Tito's dood pleitte hij voor de oprichting van een meerpartijensysteem in Joegoslavië en behoorde samen met Djindjic tot de oprichters van de oppositionele Democratische Partij (DS). In 1992 richtte hij na een partijsplitsing de huidige 'Democratische Partij van Servië' (DSS) op. Zijn kritiek op het Westen (m.n. tijdens de NAVO-bombardementen) als ook op het beleid van Milosevic, vindt weerklank in brede lagen van de bevolking.



In zijn campagne tegen Milosevic wenst hij geen hulp van de VS. *'Dit onfortuinlijke land heeft geen enkele hulp nodig van het Witte Huis...Ik wil geen enkele vorm van steun die zou kunnen dienen als een excuus voor een buitenlandse inmenging'*, aldus Kostunica. In tegenstelling tot de oppositieleiders Djindjic en Draskovic, die toenadering zochten tot de Westerse regeringsleiders, bleef Kostunica demonstratief thuis.

Op 7 augustus jl. besloot de Servische oppositiecoalitie 'Democratic Opposition of Serbia' (DOS) hem als hun gezamenlijke kandidaat naar voren te schuiven. Kostunica werd ondanks de oproep van de SPO om hun kandidaat te steunen, genomineerd. Volgens Draskovic schrikt hij de Serviërs af omdat *'zijn politiek in feite niet verschilt van die van Milosevic.'* Hiermee kwam Kostunica overigens terug op zijn eerder gestelde eisen: de SPO zou moeten instemmen met één gezamenlijke oppositiekandidaat en de Montenegrijnse regeringspartijen zouden hun boycot van de federale verkiezingen moeten opgeven. Ondanks het feit dat aan beide eisen geen gevolg werd gegeven, besloot hij alsnog zijn kandidatuur te aanvaarden. *'Het publiek verwacht dat ik meedoe'*, aldus Kostunica. Zijn onafhankelijke opstelling bracht hem in de positie van bemiddelaar hetgeen door de kiezer wordt gewaardeerd, getuige de groei van zijn DSS in de verschillende opiniepeilingen.

TOMISLAV NIKOLIC (SRS)

Srpska Radikalna Stranka – Serbian Radical Party
Niet partijleider Seselj, maar de in 1952 (Kragujevac) geboren jurist Tomislav Nikolic werd door de extreem-nationalistische partij naar voren geschoven. De vice-voorzitter van de SRS, tevens federaal vice-premier, is een kleurloze figuur die geen enkele kans maakt. Zijn bijnaam luidt 'Toma de Grafdelver' omdat hij in het verleden een kerkhof in Kragujevac bestierde. Zijn kandidatuur kost Kostunica ongetwijfeld stemmen, omdat veel aanhangers van de ultra-nationalisten van de rechtse Radicale Partij,

ondanks het gelegenheidsbondgenootschap van hun voorzitter Seselj met de huidige president Milosevic, niets van de laatstgenoemde moeten hebben. Zij zouden veel liever hun stem op Kostunica hebben uitgebracht. Vojislav Seselj zelf uitte na de bekendmaking van Kostunica's kandidatuur het volgende verwoord: *'Kostunica is een kandidaat van de NAVO, die de Servische belangen wil ondermijnen.'*

VOJISLAV MIHAJLOVIC (SPO) Srpski Pokret Obnove – Serbian Renewal Movement

Mihajlovic werd in 1951 als kleinzoon van de legendarische chetnik-generaal Dragoslav Mihajlovic in Belgrado geboren. Draza was de leider van de royalistische chetniks, die in de Tweede Wereldoorlog aanvankelijk de Duitsers bevochten, maar naarmate de strijd vorderde, zich concentreerden op de strijd tegen Tito's partizanen. Dit was de reden voor Tito hem in 1946 als landverrader te executeren.

De SPO maakte bekend dat de burgemeester van Belgrado, de 49-jarige Vojislav Mihailovic, als presidentskandidaat de confrontatie met Milosevic moet aangaan. Hierdoor blokkeert deze partij de mogelijkheid van de oppositie om gezamenlijk campagne te voeren tegen Milosevic. De leiders van de overige oppositiepartijen vinden Mihajlovic geen goede keuze. *'Wij beschouwen hem niet als een potentiële winnaar. Het publiek kent hem nauwelijks en er is veel kritiek op de manier waarop hij leiding geeft aan de stedelijke diensten in Belgrado'*, aldus Zarko Korac van de Sociaal Democratische Unie. De SPO wordt door de leiders van de oppositionele coalitie ervan verdacht de kandidatuur van Milosevic heimelijk te steunen (uit angst? Omwille van een tegenprestatie?). De oppositionele coalitie heeft inmiddels elke vorm van samenwerking met de SPO van de hand gewezen. SPO-kandidaten zullen van de gemeenschappelijke kieslijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen in Servië, worden geschrapt.

Draskovic (die momenteel in het

Montenegrijnse plaatsje Budva verblijft) durfde niet zelf naar Belgrado, waar zijn partij de kandidatuur bekend maakte, te komen. Na de twee aanslagen vertoont hij zich nauwelijks nog in het openbaar. In een telefoongesprek met CNN verklaarde Draskovic bereid te zijn naar Servië terug te keren, maar dat zijn medewerkers hem dit afraden omdat Milosevic' terroristen klaar staan hem om te brengen.

Buiten het feit dat de verenigde oppositie (DOS) de kandidaatstelling van de SPO sterk bekritiseert, zijn er nu ook binnen de SPO zelf partijleden, die het besluit een eigen kandidaat voor het federale presidentschap naar voren te schuiven, in twijfel trekken. Niet alleen omdat dit het zoveelste bewijs van verdeeldheid binnen de oppositie betekent, maar ook omdat daardoor de kansen van de oppositiekandidaat (Kostunica) om reeds in de eerste ronde een meerderheid te halen, drastisch zijn gedaald. De facto geldt dit ook voor de Servische gemeenteraadsverkiezingen. Hierin is de SPO bereid om met de rest van de oppositie één front te vormen, doch verbindt er de eis aan om de zetelverdeling te baseren op de uitslag van de vorige gemeenteraadsverkiezingen. Ongeacht de resultaten op 24 september claimt de SPO het merendeel van de gemeenteraadszetels, hetgeen voor de oppositiepartijen onaanvaardbaar is. Met name op lokaal niveau schijnt er verzet tegen de opportunistische opstelling van hun eigen partijleiding te zijn gerezen.

VOORTGANG - PROGNOSE

'De verkiezingen zullen in geen geval door de OVSE of waarnemers uit die landen die Joegoslavië hebben gebombardeerd worden bijgewoond', aldus de Joegoslavische vice-premier Nikola Sainovic in een gesprek met de onafhankelijke zender B2-92.

De onafhankelijke en invloedrijke economische (Servische) experts verenigd in de G17, kondigden aan dat hun organisatie een campagne zal starten met het doel zoveel mogelijk Servische burgers ervan te overtuigen aan de verkiezingen deel te nemen. Hiertoe heeft de organisatie een programma

ontwikkeld dat rechtsgeldige regelgeving en economische hervormingen preciseerd en dat tijdens en na de de



**De belangrijkste economische experts
li: Veselin Vukotic
re: Mladjin Dinkic**

G17

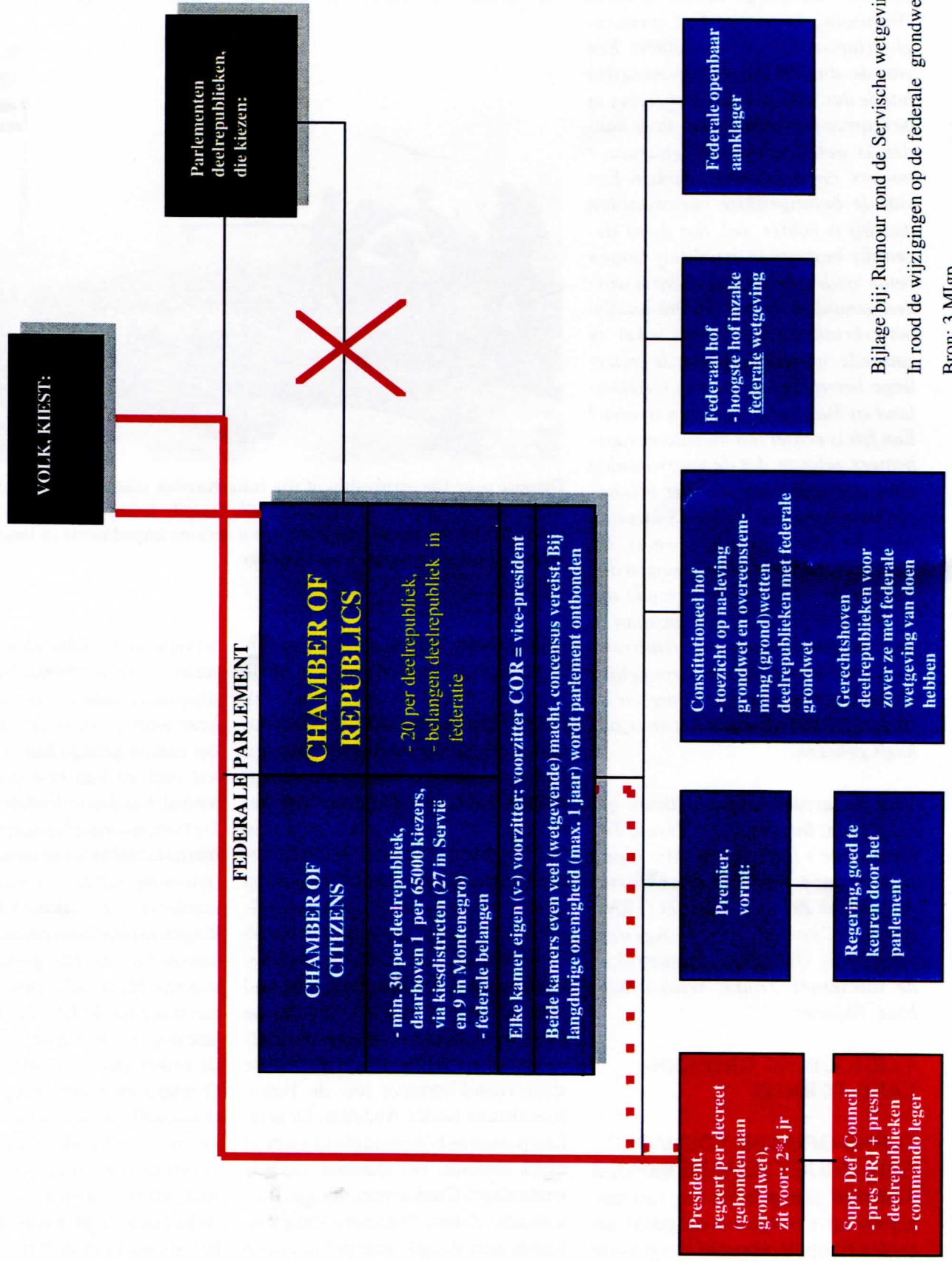
mocratisering van het land dient te worden gerealiseerd. Momenteel verwijten de Montenegrijse regeringscoalitie en de federale autoriteiten elkaar 'illegale en ongrondwettelijke handelingen'. Predrag Markovic zei dat het programma aan de oppositionele coalitie DOS is aangeboden omdat het de enige factor is die in staat is deze veranderingen daadwerkelijk te bewerkstelligen. Volgens bestuurslid Mladjin Dinkic, is Kostunica 'de eerste serieuze oppositie kandidaat tijdens de laatste tien jaar'. Volgens hem heeft Kostunica de potentie om 50% van de kiezers achter zich te krijgen, tegen 30% voor Milosevic.

Volgens een recente opiniepeiling van het Joegoslavische Instituut voor Sociale Wetenschappen staat Milosevic in de race om het presidentschap achter op Kostunica. Milosevic zou 23% van de stemmen krijgen en Kostunica 35%. Mihajlovic, de kandidaat namens de SPO komt niet verder dan 5%. Ook andere peilingen geven nagenoeg gelijke resultaten. Een eerste indruk omtrent de populariteit van de presidentskandidaten kunnen we vormen uit de start van de verkiezingscampagne, die Kostunica en Mihajlovic zijn begonnen. In Oplenac,

de oude 'koningstad' waar veel leden van het oude Joegoslavische vorstenhuis hun rustplaats hebben gevonden, startte Mihajlovic voor slechts een klein publiek zijn campagne. Dit in tegenstelling tot de redevoering die Kostunica in Belgrado hield. Hierbij waren duizenden sympathisanten, getooid met badges, vlaggen en gekleed in T-shirts (met de vuist van Otpor), op komen draven.

De SPS van Milosevic is de campagne ingegaan met een uit zeven punten bestaand programma: -vrijheid, -onafhankelijkheid, -de beëindiging van de missies van de NAVO en de VN in Kosovo, -het voortbestaan van de Joegoslavische federatie (Servië én Montenegro), -wederopbouw, ontwikkeling en verbetering van de levensstandaard en tenslotte -de sociale veiligheid. De strategie van de SPS is de verkiezingen als 'een referendum voor de verdediging van de vrijheid' aan het volk te presenteren. Binnen de SPS is men na de start van de tot dusver gunstig verlopende campagne, optimistisch gestemd over een positief verloop van de verkiezingen. Dit wordt overigens ook door de binnenlandse onafhankelijke analisten beaamd. Zij wijten dit niet alleen aan de door Milosevic gecontroleerde media maar hoofdzakelijk aan het falende beleid van de rivaliserende oppositionele politieke partijen. Hoe de resultaten van de diverse verkiezingen ook zullen uitpakken, een eerlijk proces moet onwaarschijnlijk worden geacht. De OVSE kwam eind augustus met een kritisch rapport t.a.v. de aanstaande presidentsverkiezingen in Joegoslavië. Volgens de organisatie wordt fraude door de gewijzigde kieswet in de hand gewerkt. Verder zijn er geen maatregelen getroffen voor de controle van de verkiezingen door (onafhankelijke) waarnemers en de media. Van een 'helder verkiezingsproces' kan geen sprake zijn, aldus een zegsman van de OVSE.

FEDERALE REPUBLIEK JOEGOSLAVIE



Bijlage bij: Rumour rond de Servische wetgeving
In rood de wijzigingen op de federale grondwet.

Bron: 3 Mlgp

CYPRUS-REGIO: 'DOOI' GEEN SPROOKJE

Elnt D.A. van Amerom

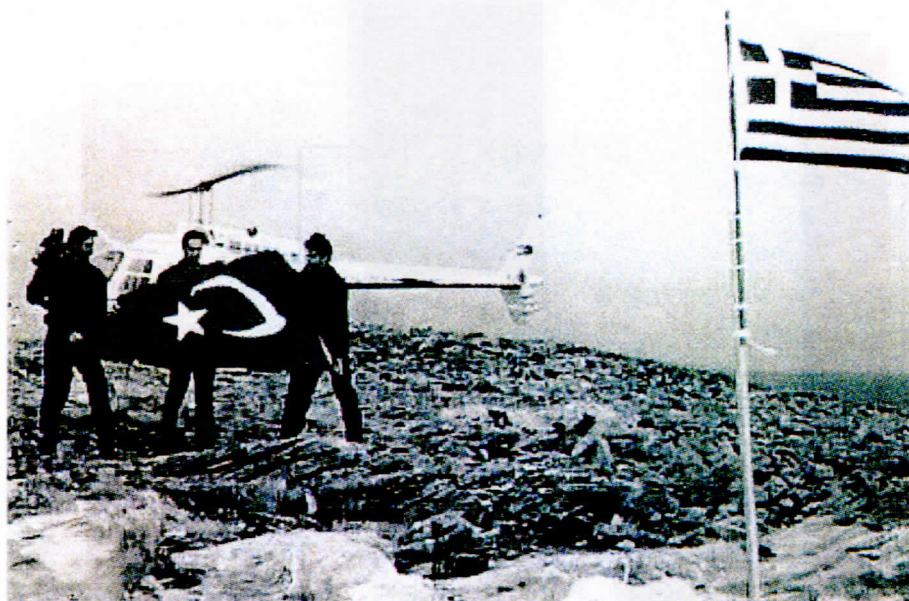
Dit artikel beoogt een voortzetting te zijn van het vorige artikel getiteld 'Verkiezingskoorts in de Cyprus-regio' (Info-scoop nr.5/mei 2000). Eén van de daarin gestelde conclusies luidde dat 'elke positieve wijziging in de Cyprus-patstelling mede in de handen is gelegen van de 'guarantor powers' Griekenland en Turkije. Een van de belangrijkste voorwaarden daarbij is echter wel, dat de al decennia bestaande rivaliteit tussen beide landen, beduidend dient te worden geminimaliseerd. Media-analisten gebruiken echter steeds vaker de zinsnede 'normalisatie van de onderlinge betrekkingen' tussen Griekenland en Turkije, de eeuwige rivalen? Een feit is echter dat meerdere waarnemers geloven dat de voorwaarden voor een oplossing van het belangrijkste geschil, de CYPRUS-kwestie, nog niet zo gunstig zijn geweest. Afgesloten wordt met de spanningen die, zowel voor en tijdens de 3e ronde van de 'Proximity Talk's', zijn ontstaan en die mogelijk een relatiebreuk indiceren tussen de oorspronkelijke Turks-Cypriotische bevolking en de 'regering' die zij zelf in het voorjaar heeft gekozen.

Voor dit artikel is o.a. gebruik gemaakt van: International Herald Tribune, Jane's Defence Weekly, Jane's Intelligence Review, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Internet (TRNC News, Cyprus News Agency, abcNEWS), ÖMZ, NRC Handelsblad, de Volkskrant, Trouw, Veluws Dagblad, Elsevier.

VERHOUDING GRIEKENLAND-TURKIJE

TURKS-GRIEKSE TOENADERING KRIJGT EERSTE IMPULS
Anderhalf jaar geleden nog had menigeen op z'n voorhoofd getikt als antwoord op de vraag of er op korte termijn van een normalisatie in de be-

trekkingen tussen Griekenland en Turkije sprake zou kunnen zijn. In 1996



Dispute over the ownership of the Imia/Kardak islets precipitated a dangerous 'flag-race' in January 1996. Despite being functionally and strategically worthless, the islets are a serious impediment to improved relations between Greece and Turkey.

Jane's intelligence Review

stonden beide landen op voet van oorlog over een betwist eilandje in de Egeïsche Zee. Persoonlijk maakte ik in 1997 mee dat een Griekse piloot om de haverklap vanuit Bosnië naar zijn land terug moest, omdat Turkse vliegtuigen voor de zoveelste keer het Griekse (of Cypriotische) luchtruim hadden geschonden. Een jaar later liepen de spanningen tot het kookpunt op over de plaatsing van de gewraakte S-300 raketten op Cyprus en in februari 1999 bereikten de Turks-Griekse betrekkingen een dieptepunt. Dat had alles te maken met het feit dat de Griekse ambassade in Nairobi gastvrijheid had verleend aan de Turkse staatsvijand nummer één: de Turks-Koerdische leider Abdullah Öcalan. Een positieve bijkomstigheid hiervan bleek evenwel het aftreden van (de toenmalige) Griekse minister van Buitenlandse Zaken, Theodoros Pangalos. Steeds weer slaagde deze politicus erin om kwaad bloed te zetten door bijvoorbeeld

beeld uitspraken over 'de Turk'. Zo vergeleek Pangalos Turken in een in-

terview met (onder andere) moordenaars en verkrachters. Na dergelijke uitspraken haastte Athene zich iedere keer weer te verklaren dat Pangalos het niet zo gezegd had of in ieder geval niet zo had bedoeld, maar het kwaad was dan in Turkije al geschied. De Internationale Gemeenschap kwam hierna eindelijk tot de conclusie dat een oplossing van het Cyprus-vraagstuk, zonder de normalisatie van de betrekkingen tussen Griekenland en Turkije, een utopie was. Een gunstige bijkomstigheid bleek de Turkse toetredingsaanvraag tot de EU, die in hetzelfde jaar nog moest worden behandeld. In de zomer van vorig jaar werd EU-lid Griekenland onder druk gezet de kandidaatstelling van Turkije niet te blokkeren, terwijl Turkije een aantal extra voorwaarden kreeg voorgeschoteld. Met betrekking tot de spanningen in de Egeïsche regio waren dat met name het oplossen van de territoriale geschillen in de Egeïsche Zee en de Cyprus-

kwestie. De zware aardbeving, die Turkije in augustus trof, bleek echter het omslagpunt in de verhouding met Griekenland. Athene bood meteen hulp aan en Ankara deed hetzelfde toen Griekenland later door een, weliswaar kleinere, beving werd opgeschrikt. Met zijn tweedaags (onofficiële) bezoek aan Turkije van begin oktober vorig jaar gaf Pangalos' opvolger, de Griekse minister van Buitenlandse zaken Georges Papandreou, een nieuwe impuls aan de toenadering tussen beide landen. Zo zei hij in een verklaring dat 'de recente dooi geen sprookje is en dat hij, zolang hij leeft, aan de vrede tussen het Griekse en Turkse volk zal blijven werken'. Tot groot enthousiasme van zijn Turkse toehoorders onderstreepte Papandreou dat 'Griekenland Turkije in de Europese Unie wil'. Hoe dan ook, in december schaarde Turkije zich in de rij van (13) kandidaat EU-leden en accepteerde, zij het met moeite, de hele waslijst met EU-voorwaarden. Op zich behaalden de Turken een grote overwinning, maar de politieke beloning voor Griekenland bleek groter. Naast het feit dat Griekenland van haar imago van 'overall-op-tegen' af was, wist zij de overige regeringsleiders van de EU een belangrijke belofte te ont-futselen: zelfs als er geen zicht is op hereniging van het verdeelde Cyprus zal de EU niet schromen om toch toetredingsonderhandelingen te beginnen met (uitsluitend!) de Grieks-Cyprioten.



Foreign Minister George Papandreou of Greece, left, shaking hands Thursday in Ankara with Prime Minister Bulent Ecevit of Turkey.

IHT 21-01-00

EERSTE OFFICIËLE BEZOEK

Op 20 en 21 januari was het voor het eerst sinds 1962 dat een Griekse minister van Buitenlandse Zaken officieel Turkije bezocht. Al op de eerste dag zette Papandreou zijn handtekening onder vier samenwerkingsakkoorden op het gebied van toerisme, investeringen, het milieu en op het gebied van de bestrijding van het internationale terrorisme. Hoewel het slechts een klein verdrag is, heeft het voor veel Turken een grote symbolische betekenis. Voor hen was het tastbare bewijs dat Griekenland wil breken met het verleden en oprecht streeft naar betere betrekkingen met Ankara. "Deze akkoorden laten zien dat we veel dingen samen kunnen doen", aldus de Turkse minister van Buitenlandse Zaken Ismail Cem. Hij zei zelfs dat de



Cyprus Warning: Turkish Foreign Minister Ismail Cem warned that new tensions are pushing Cyprus toward permanent division.

Associated Press Photo

Turkse premier Ecevit de Griekse premier Simitis had uitgenodigd voor een officieel bezoek aan Turkije. Maar op de tweede dag bleek dat er nog veel water door de Bosporus moet stromen, voordat Griekenland en Turkije een min of meer normale verhouding zullen krijgen. Hoe gevoelig voor veel Turken de kwestie Cyprus nog ligt, bleek enige dagen voordat Papandreou naar Turkije zou afreizen.

In zijn enthousiasme kwam hij op het idee om de EU te vragen de twee rivaliserende gemeenschappen op Cyprus dichter bij elkaar te brengen. Het als creatief bedoelde idee werd onmiddellijk door Ankara afgestraft met een scherpe verklaring: de Europese Unie heeft absoluut niets te zoeken op Cyprus, zo liet Ankara weten.

Alleen als de Grieks-Cyprioten erkennen dat er een onafhankelijke Turkse republiek op het eiland is, gelijkwaardig aan de Grieks-Cyprioten, aldus de Turkse verklaring, kan de kwestie wellicht worden opgelost.

Opnieuw wijzer geworden vermeed Papandreou in zijn afscheidsdankwoord al te grote woorden.

"We moeten voorzichtige stappen nemen om er eerst voor te zorgen dat het nieuwe optimisme (met betrekking tot de onderlinge betrekkingen) vaste voet aan de grond krijgt", zei hij behoedzaam.

Heikele kwesties als de territoriale geschillen in de Egeïsche Zee en de kwestie Cyprus worden (officieel) voorlopig vermeden, in de hoop dat de romance tussen beide landen zo zal opbloeien dat zij sterk genoeg wordt om uiteindelijk fikse meningsverschillen te doorstaan.

Wel gaven de ministers aan dat 'als minister Cem de komende maand Athene bezoekt, nog drie akkoorden zullen worden getekend'.

Ook is overleg gaande over nieuwe vormen van samenwerking, gebiedsbeperking voor maritieme manoeuvres in de Egeïsche Zee en over de mogelijkheden om samen het EK-voetbal in 2008 te organiseren.

Het tegenbezoek dat de Turkse minister Cem begin februari aan Athene bracht, leek echter in nevelen gehuld. Slechts beperkt maakte de binnen- en buitenlandse pers melding over het gevoerde overleg met zijn tegenpool, de Griekse minister Papandreou.

In de slotverklaring werd geen mededeling gedaan over welk getekend akkoord dan ook.

Wel zeiden de ministers dat 'de verdeling van Cyprus een intern probleem' is, dat de Grieks- en Turks-Cyprioten onder VN-bemiddeling zelf moeten oplossen.



Zu den bisherigen sicherheitspolitischen Schwerpunkten der Türkei-Stabilisierung Beziehungen zu den USA, Verhältnis zu Griechenland (hier türkische F-16 über der Ägäis) und Zypernproblem sind neue Herausforderungen hinzugekommen. ÖMZ 2/1998

TURKSE LANDINGEN OP GRIEKSE GRONDGEBIED

Als bewijs van de verbeterde relaties tussen de erfvijanden in Ankara en Athene, landden op 2 juni jl. Turkse mariniers op het strand van Kyparissia (westkust Peloponnesos). De operatie werd uitgevoerd in het kader van NAVO-oefening Dynamic Mix 2000, die al twee weken op/boven Grieks grondgebied aan de gang was.

Aan deze oefening namen ook o.a. 2.000 Amerikaanse, Spaanse en Griekse militairen deel.

Al eerder was een Turks F-16 eskader op een Grieks vliegveld neergestreken, wat evenmin sinds de Cyprus-crisis van 1974 was vertoond.

De landing werd mede ondersteund door een Turkse oorlogsbodem afkomstig uit Izmir, een Turkse stad van waaruit in de jaren twintig een grote Griekse bevolkingsgroep was verjaagd. De Griekse media heeft echter geen opwinding getoond.

Drie binnenlandse crises werden belangrijker gevonden. Allereerst die tussen kerk en staat over het vermelden van de godsdienst op het identificatiebewijs.

Ten tweede die over de mogelijke homoseksuele relatie tussen een persvoorlichter en de voorzitter van de oppositiepartij ND, Kostas Karamamlis. Tenslotte de algemene commotie over de bouwplannen voor een moskee in

Athene.

Hoe komisch ook, het feit van de gemengde Turks-Griekse militaire deelname houdt natuurlijk zijn belang.

De bijna dagelijkse Turkse schendingen van het Griekse luchtruim, die Athene jarenlang bezig hielden, zouden een zaak van het verleden kunnen worden. Ook de Griekse minister Akis Tsochatzopoulos (Defensie), iets minder een 'vredesduif' dan zijn collega Jorgos Papandreou (Buitenlandse Zaken), toonde zich tevreden over de manoeuvres zoals deze zijn gehouden.



De Grieks-Orthodoxe aartsbisschop Christodoulos (links) voert een heilige oorlog tegen de Griekse premier en zijn regering. De overheid wil het geloof niet langer vermeld zien op de identiteitsbewijzen.

Veluws Dagblad 27/05/00

TURKIJE ONDERZOEKT OPHEFFINGSPLAN EGEÏSCHE LEGER

Admiraal b.d. Guven Erkaya, die tevens adviseur is van de Turkse premier Ecevit, heeft zich voorstander verklaard van het opheffen van het 100.000 man sterke Egeïsche Leger. Ecevit heeft nog niet gereageerd op het vier pagina's tellende "operatie plan". Het bedoelde leger werd in 1975 langs de gehele Egeïsche kust ontplooid, frontaal tegenover de Griekse eenheden, die op eilanden zijn gepositioneerd en die soms slechts enkele kilometers uit de Turkse kust liggen. De ontplooiing was een Turks antwoord op de spanningen die, als gevolg van de landing op de noordkust van Cyprus, een jaar daarvoor in de Egeïsche regio waren ontstaan.

De Generale Staf verklaarde dat de

kwestie over het opheffen van de Egeïsche strijdkrachten nog niet op de agenda stond.

Het feit echter dat het plan van de hand van een zo hoog geplaatst persoon in de Turkse pers veel aandacht kreeg, heeft over dit onderwerp een nationaal debat van de eerste orde veroorzaakt. Het debat komt na een jaar waarin diverse kleine meningsverschillen tussen Griekenland en Turkije min of meer zijn opgelost.

De twee landen moeten nu de twee grootste meningsverschillen aanpakken: Cyprus en de Egeïsche Zee.

Omdat Cyprus wellicht het grootste probleem is, lijken de Turkse leiders zich eerst te buigen over de vraag hoe zij in de Egeïsche kwestie vorderingen kunnen maken.

Beide landen zijn nog steeds verstrikt in hun meningsverschillen over de soevereiniteit van de zeestraten, het luchtruim en de betwiste eilanden.

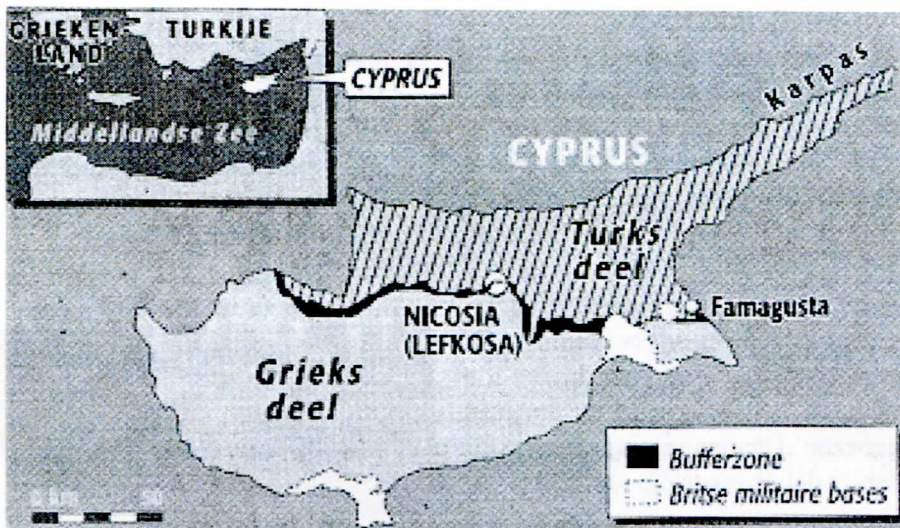
'In het kader van het toetredingsproces tot de Europese Unie moet Turkije in 2004 haar problemen met Griekenland hebben opgelost', schreef admiraal Erkaya, refererend aan de toelatingseisen voor het lidmaatschap van de EU.

'Door het opheffen van het Egeïsche leger kan Turkije de eerste stap zetten in ruil voor het overleg over het Egeïsche luchtruim en de Egeïsche eilanden aan de onderhandelingstafel.' De Turkse minister van Defensie, Sabahattin Cakmakoglu, zei in een tv-interview dat het 'te vroeg was om de adviezen over het opheffen van het Egeïsche leger te overwegen.

We kunnen er niet van uit gaan dat er geen dreiging meer is vanwege korte termijn akkoorden of door signalen van vriendschap.'

Maar de afgelopen maanden kwamen diverse Griekse en Turkse discussiegroepen bijeen om over de problemen na te denken die beide landen scheiden.

Admiraal Erkaya was betrokken bij meerdere van deze ontmoetingen.



Gedeeld Cyprus

Volkscrant 01/03/00

DE KWESTIE CYPRUS

NIEUW PROBLEEM VOOR UNFICYP?

Uit protest tegen VN-resolutie 1303 (verlenging mandaat UNFICYP), die de Veiligheidsraad op 14 juni zonder vooraf overleg met alle partijen aannam, hebben de Turks-Cypriotische autoriteiten voor de VN troepenmacht op Cyprus beperkende maatregelen afgekondigd. De maatregelen tegen UNFICYP, zo werd officieel bekendgemaakt, zouden op 30 juni om 06.00 LT van kracht zijn en het volgende inhouden: 1- Uitsluitend nog toegang tot Noord-Cyprus via checkpoint Hotel Ledra-Palace. 2- Het wegennet van Noord-Cyprus mag slechts door VN-voertuigen worden gebruikt, die verzekerd zijn bij een Turks-Cypriotische verzekeringsmaatschappij. 3- Ten slotte zouden de VN-eenheden, die in Noord-Cyprus zijn gehuisvest, voor het gebruik van stroom en water moeten betalen.



Grenspost
Internet

'President' Denktash deelde aanvullend mee dat het hier om 'de eerste

fase' gaat van een serie van maatregelen. Over in hoeverre de maatregelen ten uitvoer zijn gebracht ontbreekt ons de open-broninformatie.

De soep zal wel niet zo heet zijn gegeten als zij is opgediend. Feit is echter dat deze mededeling, zo vlak voor de start op 5 juli van de derde ronde van de 'proximity-talks' te Genève, bedoeld was om de vooruitgang in het overlegproces te vertragen en m.n. de VN-leiding al vóór de gesprekken weer met een nieuw probleem op te zadelen.

DERDE RONDE PROXIMITY-TALKS

Op 5 juli begon de derde ronde van de 'proximity-talks' (5 juli - 4 augustus) in Genève. Hoewel deze ronde onder persoonlijke leiding stond van Kofi Annan's vertegenwoordiger voor Cyprus-aangelegenheden, Alvaro de Soto, en in de beginfase zelfs door de Secretaris-Generaal van de VN zelf, zouden de leiders van de delegaties van de twee Cyprus-gemeenschappen elkaar niet persoonlijk ontmoeten. Een dergelijke 'spannende' gebeurtenis, waarin de Grieks-Cypriotische president Clerides en de internationaal niet erkende Turks-Cypriotische president Denktash samen in de besprekingsruimte aanwezig zijn, staat voor de vierde ronde (New York, 12 september) op de agenda gepland. Kortom, De Soto sprak van zijn geheime *shuttle diplomacy*. Ofschoon de tijdens de 'proximity-talks' afgesproken mediastilte in acht werd genomen, hebben alle partijen laten doorschemeren dat ze weinig van het overleg verwachten.

Op zich was dat niet bijzonder. Deze gesprekken zijn ook bedoeld om 'het ijs te breken' en daarnaast om de te volgen procedures en het overleg-raamwerk vast te stellen voor als het echt tot onderhandelen zou komen.

RELLEN OP NOORD-CYPRUS

Toen de gesprekken eenmaal op gang waren gekomen, bereikten ook Genève de verontrustende berichten over rellen en demonstraties op Noord-Cyprus. Een al tijden broeiend conflict over wie daar eigenlijk de dienst uitmaakt was tot uitbarsting gekomen. De aanleiding voor de grootste demonstratie van 18 juli jl. was de arrestatie van hoofdredacteur Sener Levent en drie journalisten van de Turks-Cypriotisch linkse krant *Avrupa* (Europa), die zeer kritisch staat tegenover Denktash. Deze krant was een campagne begonnen om politie en brandweer te onttrekken aan het gezag van het Turkse leger en onder Turks-Cypriotisch bevel te plaatsen.



"Turkish troops"
Jane's Defence Weekly 19/08/1998

Soortgelijke artikelen, waarin de dominante positie van de nog steeds aanwezige Turkse troepen werd aangevochten, hadden al eerder de woede van de bevelhebber van de Turkse 'Vredesmacht' opgewekt. De grote demonstratie in Lefkosa richtte zich vooral tegen het regime van Rauf Denktash, dat volgens de demonstranten dictatoriale trekken vertoont. Tien-duizend demonstranten, op de ca. 200.000 inwoners van Noord-Cyprus, is veel. Dat de demonstratie was georganiseerd door 35 Turks-Cypriotische organisaties en dat op de spandoeken ook werd opgeroepen tegen het fascisme te strijden, zal Denktash ook te denken hebben gegeven. De journalisten waren op beschuldiging van 'spionage voor Grieks-Cyprus' opgepakt,

samen met een lid van het veiligheidssapparaat en diens echtgenote. Justitie moest de drie journalisten echter laten gaan omdat er volgens de rechter geen enkel bewijs voor de beschuldigingen was. De redacteur en de overige twee arrestanten zijn in afwachting van hun proces eveneens op vrije voeten gesteld.

Veel Turks-Cyprioten zien met lede ogen aan dat de Turken van het vaste land niet alleen in toenemende mate de dienst uitmaken in het ministaatje, maar ook dat zij hen in toenemende mate in aantal dreigen te overtreffen. Hun aantal is staatsgeheim, maar wordt op 70.000 geschat. Daarnaast zijn er nog de circa 32.000 man van het Turkse leger op het eiland, dat in 1974 het noordelijk deel bezette. Ook veel van deze militairen wordt niets in de weg gelegd om op het eiland te blijven, nadat ze eenmaal het leger hebben verlaten. Het is dus niet zo verwonderlijk dat brigade-generaal Özeyranli, die in Noord-Cyprus de scepter zwaait, zich persoonlijk aangesproken voelde door de spandoeken 'dit land is van ons'. Maar hij sprong helemaal uit zijn vel toen ook 'vice-premier' Mustafa Akinci verklaarde dat het tijd werd dat de (door de Turkse militairen gecontroleerde) politie onder het gezag van het eigen ministerie van Binnenlandse Zaken wordt geplaatst.



Raulf Denktasch
Frankfurter Allgemeine Zeitung

'VIERING' 20STE JULI

Ter gelegenheid van de viering van de 20ste juli waren de 'proximity-talks' een week geschorst. In het Grieks-Cypriotische deel van het eiland werden ter herinnering aan de Turkse invasie van 1974 de vlaggen halfstok gehesen en met kerkdiensten werden de doden en vermisten herdacht. In zijn vraaggesprek voor de tv pleitte president Klerides er met nadruk voor 'de wonden van het verleden te laten genezen'. Daarentegen verklaarde hij echter dat de regering, totdat het Cyprus-vraagstuk was opgelost, met Griekenland zou blijven samenwerken om de uitbreiding van de defensie van het 'vrije' deel van het eiland te kunnen voortzetten.

In Noord-Cyprus vierde men de Turkse interventie als een 'Vredesoperatie'.

In zijn toespraak hield Denktash zijn gehoor voor dat de Grieks-Cyprioten nog steeds de in het noorden gelegen steden als Kyrenia of Famagusta willen 'bevrijden'. Verder herhaalde hij zijn standpunt opnieuw dat de enige aanvaardbare oplossing voor het Cyprus-conflict die van een confederatie is tussen beide staten op Cyprus. Verder werd duidelijk dat Denktash zich in het conflict tussen generaal Özeyranli en zijn vice-premier achter de Turkse bevelhebber had geschaard. Deze stond tijdens de grote parade naast de Turks-Cypriotische 'president' op het podium. Opvallend was daarnaast dat, ten behoeve van de 'viering' in vergelijking tot voorgaande jaren, uit Ankara deze keer geen president of premier was overgekomen.

VERWACHTING

Het lijkt erop alsof ook de Turkse regering begint te beseffen dat veel Turks-Cyprioten de vastelands-Turken niet (meer) zien als bevrijders of beschermers. Het woord 'bezettters', sinds 1974 steevast door de Grieken gebruikt, begint ook in de Turkse sector post te vatten. Daarenboven ontstonden opnieuw rellen, alsof de gewelddadigheden van vóór de 'viering' al niet erg genoeg waren. Op maandag 24 juli bezetten een kleine

3.000 woedende Turks-Cyprioten het parlamentsgebouw in de hoofdstad Lefkosa (Nicosia).

Zij eisten schadevergoeding van de 'regering' omdat zes banken door mismanagement failliet waren gegaan. Zij gijzelden korte tijd 'premier' Dervis Eroglu en enkele parlementsleden. Ondanks eerdere toezegging



Dervis Eroglu
Internet

draalt de regering met de uitbetaling van ruim dertig miljoen gulden.

Volgens officiële cijfers zou de totale schade bijna 450 miljoen gulden bedragen en zijn 30.000 mensen gedupeerd.

De Turkse veiligheidstroepen maakten dezelfde dag hardhandig een eind aan de bezetting, waardoor achttien demonstranten gewond raakten en zeker zeventig personen werden aangehouden.

Al met al is duidelijk geworden dat de ogenschijnlijk hechte band tussen de Turkse 'beschermers' en de Turks-Cypriotische bevolking de laatste maanden scheuren is gaan vertonen die gaandeweg steeds groter worden. Laatstgenoemden vrezen bovendien dat als Cyprus wordt toegelaten tot de EU, zij buiten de boot zullen vallen. Ankara wil niet dat de EU onderhandelingen met Cyprus voert, vóórdat Turkije zelf aan de beurt is.

Het is dus niet in Turks belang dat er vooruitgang wordt geboekt tijdens de 'Proximity-talks' in Genève of New York, ook al heeft de Noord-Cypriotische bevolking dit voorjaar tijdens de verkiezingen gekozen tegen

de starre opstelling van Denktash en Ankara.

Anderzijds is een oplossing op Cyprus wel een voorwaarde voor het EU-lid-

maatschap van Turkije. Maar de daaraan gekoppelde terugtrekking van de troepen is onbespreekbaar voor premier Ecevit (én de Turkse Veiligheids-

raad). Immers, op Cyprus heeft Turks bloed gevloeid...en dus is het daarmee een nationale zaak geworden.



International Herald Tribune 16/07/1996